

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ
Ригидност – дефиниције и релације са субјективним благостањем
 кандидаткиње Бојане Граховац

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовео комисију Наставно-Научно веће Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду, на седници одржаној 5.2.2021. године, именовало је комисију за оцену и одбрану докторске дисертације Бојане Граховац.</p> <p>2. Састав комисије са знаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <p>др Снежана Смедеревац, редовни професор, уже научна област Психологија, изабрана у звање 24.3.2011., Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду, председник комисије</p> <p>др Тамара Цамоња-Игњатовић, редовни професор, уже научна област Психологија, изабрана у звање 22.12.2010., Факултет политичких наука, Универзитет у Београду, члан комисије</p> <p>др Душанка Митровић, редовни професор, уже научна област Психологија, изабрана у звање 29.5. 2014. године, Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду, ментор</p>
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Бојана, Миливоје, Граховац</p> <p>2. Датум рођења, општина, држава: 24.1.1985., Мостар, Босна и Херцеговина</p> <p>3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив Одсек за психологију, Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду. Дипломске академске студије – мастер.</p> <p>4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија 2009., Докторске академске студије психологије, Филозофски факултет у Новом Саду</p> <p>5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране:</p> <p>6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:</p>
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
Ригидност – дефиниције и релације са субјективним благостањем

Докторска дисертација Бојане Граховац написана је у складу са стандардним форматом истраживачког рада из области психологије. Састоји се из следећих већих целина или поглавља: увода, метода, резултата, и дискусије.

Уводни део рада садржи одређења релевантних појмова и приказ досадашњих знања у вези са проблемом истраживања. Састоји се од пет тематских целина. Будући да не постоји јединствено схватање ригидности, прва таква целина обухвата одређење појма ригидности у контексту различитих области психологије у оквиру којих се овај појам разматра, као што су: психологија индивидуалних разлика, социјална психологија, психологија когнитивних функција, развојна психологија, психологија саветовања, психопатологија, психологија образовања, психологија организације итд. У оквиру овог сегмента приказана су досадашњи резултати који указују на везе између ригидности и различитих аспеката психолошког функционисања. Друга тематска целина усмерена је на дефинисање појма, постојеће теорије, метастудије и мере ригидности. У трећој тематској целини, која се надовезује на претходну, приказани су конструкти сродни појму ригидности: лична потреба за структуром, нетолеранција на неизвесност и отвореност ка искуству, будући да су у истраживању примењене и мере ових конструката. У четвртој целини приказан је процес конструкције скале ригидности која је примењена у истраживању, њен развој, валидација и досадашњи налази о њеним релацијама са неким показатељима менталног здравља и сродним конструктима. У петој целини приказана је теорија субјективног благостања као референтни оквир за истраживање везе између ригидности и менталног здравља. Ова разматрања коначно доводе до формулације проблема истраживања.

Поглавље Метод садржи стандардне елементе – након циљева и хипотеза истраживања, наведени су и описани узорак испитаника, мерни инструменти примењени у истраживању и истраживачка процедура.

Поглавље Резултати садржи приказ резултата истраживања организован у неколико сегмената. Након приказа дескриптивних показатеља и интеркорелација варијабли, следе три сегмента од којих се сваки односи на предикцију једне испитиване компоненте субјективног благостања. Скала ригидности и мере сродних конструката представљали су предикторе у хијерархијским регресионим анализама, док су критеријумске варијабле биле компоненте субјективног благостања. Затим су приказани резултати анализа модераторског утицаја особина личности на однос између мера ригидности и сродних конструката, с једне стране, и компонентата субјективног благостања, с друге стране. И у овом делу резултати су организовани у три сегмента, с обзиром на три испитиване компоненте субјективног благостања.

Поглавље Дискусија садржи разматрање и интерпретацију добијених резултата, као и њихову интеграцију и сагледавање у контексту резултата претходних истраживања и различитих теоријских модела. Наведени су и генерални закључци који следе из резултата, као и могућност примене закључака изведених из резултата овог истраживања, првенствено у области менталног здравља.

Рад има 148 страна (111 страна без прилога), садржи 16 табела, 3 графикана, 3 прилога и 116 библиографских јединица.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Наслов докторске дисертације је јасно формулисан и адекватно одражава основни проблем истраживања.

У уводном делу дисертације кандидаткиња је показала добро познавање литературе из оквира различитих психолошких дисциплина које разматрају концепт ригидности и њему сродне конструкте, релевантних психолошких модела субјективног благостања, те је навела бројне налазе

досадашњих истраживања релевантних за проблем актуелног истраживања. Сам проблем истраживања утемељен је на досадашњим научним сазнањима и дефинисан је јасно и систематично. Број и значај консултованих извора указује на способност кандидаткиње да изврши добар избор истраживања релевантних за проблем којим се бави, а начин структурирања уводног дела на адекватан начин уводи у проблем истраживања.

Истраживачки проблеми и циљеви рада су јасно исказани, добро формулисани и омогућавају доношење конкретних закључака.

Методолошка компетентност кандидаткиње огледа се у истраживачком нацрту којим се адекватно може одговорити на постављена истраживачка питања. Методологија која је примењена описана је на начин који обезбеђује могућност понављања истраживања. Инструменти су адекватно одабрани и описани. Нацрт је праћен одговарајућим статистичким поступцима. У процесу анализе података, који је био прилично захтеван, кандидаткиња је показала добро разумевање статистичких процедура, аналитичност и марљивост. Истраживање је одобрено од стране Етичке комисије Одсека за психологију Филозофског факултета у Новом Саду.

При приказу резултата кандидаткиња је показала систематичност и концизност. Приказани резултати одговарају на све постављене циљеве истраживања.

Дискусија је свеобухватна и јасно написана. Резултати су критички и аргументовано анализирани. Интерпретације резултата које је кандидаткиња понудила указују на добро познавање проблематике којом се бавила и способност довођења у везу добијених резултата са досадашњим знањима, као и на вештину интеграције веома комплексних налаза. Кандидаткиња упућује и на могућност да се резултати до којих је дошла примене у психолошкој пракси.

Закључци су концизно представљени и адекватно изведени из добијених резултата. Завршна разматрања садрже сажете информације о кључним налазима, из којих се могу извести смернице за будућа истраживања.

Комисија процењује да је структура рада одговарајућа и да су сви делови дисертације у складу са важећим стандардима. Истраживачка питања су јасно постављена, само истраживање је методолошки адекватно изведено, резултати су прегледно приказани и адекватно интерпретирани.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Граховац, Б. (2011). Релације концепта ригидности са димензијама личности мерених упитником Великих пет плус два (ВП+2). *Примењена психологија*, 1, 53-67.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

На основу резултата истраживања изведени су следећи закључци:

Ригидност дефинисана као понављање и устаљен начин размишљања, доживљавања себе и околине или реаговања на различите стимулусе из спољашњег окружења, при чему особа не мења обрасце реаговања чак ни када се околности промене, благо до умерено је повезана са сродним конструктима: нетолеранцијом на неизвесност и потребом за личном структуром. Повезаност са нетолеранцијом на неизвесност и њеним аспектима – проспективном и инхибиторном анксиозношћу – умереног је степена и већег интензитета него повезаност са потребом за

структуром. Ове релације сугеришу вишедимензионалност конструкта ригидности.

Веома важан закључак овог истраживања је то да су неки аспекти ригидности у позитивном, а други у негативном односу са индикаторима субјективног благостања. Ово сугерише да, иако се ригидност обично схвата као особина која не доприноси доброј адаптацији, постоје и неки њени аспекти који позитивно доприносе субјективном благостању. Најконзистентнијим негативним предикторима субјективног благостања показале су се интерперсонална ригидност и инхибиторна анксиозност, које предвиђају слабије изражен позитиван став према животу и снижен позитиван афективитет, као и нижу психолошку флексибилност. С друге стране, повишена бихевиорална ригидност и чежња за структуром предвиђају израженији позитиван став према животу. Резултати генерално сугеришу добру инкременталну предиктивну моћ Упитника ригидности у предикцији субјективног благостања.

Даље, иако нису сви аспекти ригидности повезани са свим мерама субјективног благостања, показано је да је сваки аспект ригидности (интерперсонална ригидност, бихевиорална ригидност, чежња за структуром, суочавање са недостатком структуре, проспективна анксиозност, инхибиторна анксиозност) значајан за предвиђање бар неког аспекта субјективног благостања. Ово сугерише да ригидност, без обзира на то како је дефинисана, остварује ефекат на субјективно благостање и да би неке теорије из области позитивне психологије могле да представљају одговарајући референтни оквир за будућа истраживања ригидности.

Један од важних закључака је и тај да особине личности и самостално и у интеракцији са различитим мерама ригидности остварују допринос субјективном благостању. Тако су се неуротицизам, екстраверзија и отвореност према искуству показали као најважнији предиктори позитивног афективитета и позитивног става према животу. Неуротицизам доприноси нижем позитивном ставу према животу и сниженом позитивном афективитету, а висока екстраверзија и отвореност према искуству позитивно доприносе и когнитивној и афективној компоненти субјективног благостања. Резултати такође показују да, иако су екстравертније особе срећније, оне истовремено показују тенденцију ка сниженој психолошкој флексибилности, као и да интелектуална отвореност не предвиђа повећање самосвесности неопходно за повећање капацитета за .ступање у садашњи моменат без одбрана.

Неуротицизам, екстраверзија и отвореност ка искуству су показале модераторски ефекат на однос између неких мера ригидности и мера субјективног благостања. Отвореност и неуротицизам појачавају негативну везу између проспективне анксиозности и позитивног афективитета, и то тако да је та веза снажнија код особа са нижом отвореношћу и вишим неуротицизмом. Неуротицизам такође појачава и везу између инхибиторне анксиозности и психолошке нефлексибилности. Негативна веза између интерперсоналне ригидности и позитивног става према животу интензивнија је код особа са ниском екстраверзијом.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Резултати су приказани прегледно, систематично и јасно, уз поштовање важећих формалних захтева. Приликом тумачења резултата истраживања кандидаткиња је испољила одлично познавање концепата који су представљали део њеног истраживачког нацрта, способност анализе и синтезе, као и повезивања информација са досадашњим знањима у области, те осетљивост за питање практичне примене добијених резултата.

Комисија позитивно оцењује начин приказа и тумачења резултата истраживања.
IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:
1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме Докторска дисертација је написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме.
2. Да ли дисертација садржи све битне елементе Докторска дисертација садржи све битне елементе научно-истраживачког рада.
3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци С обзиром на различита одређења ригидности у досадашњим истраживањима, оригинални допринос ове дисертације разумевању конструкта ригидности и његове улоге у менталном здрављу следи првенствено из систематичног разматрања ригидности као вишезначног и вишедимензионалног концепта. У овом истраживању, за разлику од ранијих истраживања, узете су у обзир разлике у одређењу појма ригидности и укључене су различите мере овог конструкта, чиме је пружен допринос одговору на неке концептуалне дилеме у вези са садржајем ригидности, као и објашњењу досадашњих неконзистентних резултата кад је у питању смер повезаности између ригидности и мера менталног здравља. Овакав приступ је омогућио да се утврди који аспекти ригидности негативно, а који позитивно доприносе когнитивној и афективној компоненти субјективног благостања, као и психолошкој флексибилности. Такође, приступ коришћен у овом раду омогућио је да се установи да допринос ригидности може бити различитог интензитета при различитим степенима изражености базичних особина личности. Кандидаткиња Бојана Граховац применила је у истраживању упитник који је самостално креирала, показала његову предиктивну ваљаност и тиме пружила и допринос и мерењу ове димензије, како у истраживачком раду, тако и у различитим областима примењене психологије.
4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања Докторска дисертација не садржи формалне нити суштинске недостатке који би могли значајно утицати на резултате истраживања.
X ПРЕДЛОГ:
На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:
На основу позитивне оцене докторске дисертације у целини, као и њених појединих делова, Комисија предлаже да се докторска дисертација Бојане Граховац под називом „Ригидност – дефиниције и релације са субјективним благостањем” прихвати, а кандидату одобри одбрана.

У Новом Саду,
29.3.2021.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

др Снежана Смедеревац, редовни професор за ужу научну област Психологија,
Филозофски факултет, Нови Сад, председник комисије

др Тамара Џамоња-Игњатовић, редовни професор за ужу научну област Психологија,
Факултет политичких наука, Београд, члан комисије

др Душанка Митровић, редовни професор за ужу научну област Психологија,
Филозофски факултет, Нови Сад, ментор